

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar: Barns och ungas läsning. Ett ansvar för hela samhället. (SOU 2018:57) (Ku2018/00773/KO)

Myndigheten har anmodats att yttra sig över rubricerad remiss.

Statens medieråd (STMR) ska enligt sin instruktion ”verka för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan” (Förordning 2010:1923 med instruktion för Statens medieråd). Myndigheten ska vidare följa medieutvecklingen när det gäller barn och unga samt sprida information och ge vägledning om barns och ungas mediesituation.

Med utgångspunkt i ovan nämnda förhållanden samt med hänvisning till den operationalisering av begreppet medie- och informationskunnighet som myndigheten verkar genom vill STMR anföra följande synpunkter på Läsdelegationens slutbetänkande.

STMR välkomnar betänkandet som ett viktigt bidrag i arbetet att stärka barn som medvetna medieanvändare i allmänhet och kompetenta läsare i synnerhet. Myndigheten stödjer i huvudsak delegationens förslag och bedömningar i utredningen.

Syftet med Läsdelegationens uppdrag är att bidra till att ge *alla* barn och ungdomar *likvärdiga* förutsättningar för en fullgod läsförmåga och lustfyllda läsoplevelser. Här ger betänkandets definition av begreppet läsning svag vägledning. Definitionen täcker endast den instrumentella avkodningsprocessen, och det saknas en diskussion om eventuella avgränsningar delegationen gjort i sitt arbete. Trots detta faktum fokuserar betänkandet implicit sina resonemang på skönlitteratur. Ett fördjupat resonemang kring olika texters betydelse för läsutveckling och förståelse hade varit önskvärd. Det diskuteras t.ex. inte att faktatexter kan ge en lustfylld läsoplevelse. I Statens medieråds undersökning *Ungar & medier 2017*, konstateras exempelvis att barns intresse för nyheter ökat kraftigt under en tioårsperiod. Barns och ungas läsning i dagens digitaliserade samhälle gäller inte bara skönlitteratur utan även annat innehåll såsom exempelvis just faktatexter.

STMR saknar även en utvecklad diskussion kring det vidgade textbegreppet och därmed kopplingen till rörlig bild och film som kan ge ett läsfrämjande arbete samt digital läsning som även kan inbegripa källkritik och informationsökning. Här delar vi uppfattningen om ett behov av forskning inom området digitalisering relaterat till läsförståelse och läsintresse.

Det är också bekymmersamt att det saknas ett fördjupande resonemang om boken som kunskapsinhämtningsfunktion och hur denna funktion – i takt med att digitaliseringen levererat snabbare, mer exakta och för den unga individen enklare sätt att inhämta information - förlorat i värde.

Bara det faktum att många idag ”läser” genom att lyssna är något som läsdelegationen valt bort att resonera omkring. Ljud- och talböcker nämns i huvudsak som hjälpmedel för funktionsnedsatta – trots att den största ökningen av bokförsäljningen rör dessa format.¹ STMR vill även poängtera värdet av att lyfta fram den digitala tekniken som möjliggörare för kompensatoriska åtgärder, det vill säga att läsförmågan kan utvecklas med hjälp av digital teknik. Här vill STMR särskilt betona gruppen med funktionsnedsättningar och som borde lyfts fram ännu mer utifrån delegationens uppdrag att ge *alla* likvärdiga förutsättningar.

Vidare vill STMR lyfta avsaknaden av resonemang kring ny teknik som möjliggör tidig identifiering av elever med läs- och skrivsvårigheter. Idag kan denna identifiering ske via data från de av eleverna nyttjade lärplattformarna och det öppnar såväl etiska som juridiska utmaningar. Dessa data hamnar idag, med hänvisning till de plattformar som många lärare/skolor/skolhuvudmän väljer att nyttja, i händerna på globala, kommersiella företag som därigenom kan sägas ha större kunskap om svenska elevers läsutmaningar än den svenska skolan. Slutligen vill STMR understryka vikten av utredningens förslag om att utreda frågan om bemannade skolbibliotek samt att skolbiblioteksverksamhet definieras på förordningsnivå. Bemannade skolbibliotek har centrala funktioner att fylla, inte bara för att stimulera elevers läsning, utan även för läroplanernas krav avseende medie- och informationskunnighet och digital kompetens.

I detta ärende har Anette Novak beslutat. Ulf Dalquist och Helena Dal har varit föredragande.

Anette Novak
Direktör

1

https://www.forlaggare.se/sites/default/files/bokforsaljningsstatistiken_forsta_halvaret_2018_0.pdf